

ואנכי לא ידעתי

פרשת ויצא

הרב נתנאל אלישיב

בתחילת פרשתנו מתואר כיצד יעקב אבינו מוצא את עצמו ישן במקום כלשהו בדרך, מקום סתמי מבחינתו, אולם דווקא שם זכה לאחת ההתגלויות המופלאות ביותר בכל התנ"ך – מחזה הסולם, הכולל את ההבטחה על העתיד המופלא הצפוי לזרעו.

לפי רש"י, זו הייתה הסתבכות של ממש, כראוי לקורות חייו של יעקב, בהם הדברים נוטים להסתבך: **"שקעה לו חמה פתאום שלא בעונתה כדי שילין שם"**, היו לו תכניות אחרות לגמרי, אבל הוא נאלץ לשהות שם בניגוד לרצונו.

יעקב נפעם לא רק מעצם המחזה, אלא מן התגלית שבמקום שבו הוא לן הייתה טמונה קדושה גדולה שהוא לא היה מודע לה קודם לכן – **"וַיִּיקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֵיךְ יֵשׁ ד' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי"**.

לא תמיד אנחנו יודעים היכן נפגוש את ריבוננו של עולם.

אמנם לפעמים אנחנו בוחרים במקום המפגש, אבל לפעמים הוא יתברך בוחר בו עבורנו, ומה שנותר לנו לעשות הוא להאמין שגם במקום הזה, שכלל לא התכוונתי להימצא בו – יש ד'.

לפעמים אדם מוצא את עצמו במקום שבו הוא לא רוצה להיות.

יכול הדבר להיות במקום עבודה, או אפילו במערכת יחסים, וכן בשאר מצבי החיים החולפים.

הדרך השגורה להתמודד עם מציאות זו היא להילחם בה, ולפעמים זה הדבר הנכון לעשות.

אולם יש גם דרך אחרת, שמיוסדת על ענווה ועל ביטחון בהשגחת השי"ת – להקשיב, מתוך מחשבה שאולי דווקא כאן יש ד', ואנכי לא ידעתי.

בספר 'חובות הלבבות' (בסוף שער הביטחון) נאמר:

"אמר אחד מן הבוטחים" – כלומר אחד המצטיינים במידת הביטחון בהשי"ת – **"לא השכמתי מעולם בענין והתאויתי לזולתי"** – מעולם לא נקלעתי לסיטואציה כזו או אחרת והתאויתי להיות במצב אחר, תמיד קיבלתי את ההתמודדות שמצאתי את עצמי שרוי בה באהבה, גם אם לא הייתי בוחר בה לכתחילה.

אנחנו חיים בתרבות של "שְׁלֵטִים" – בלחיצת כפתור אנחנו מכבים ומדליקים, מזפזפים ומשנים, לא נמצאים במציאות שלא מנעימה לנו אפילו לרגע אחד.

כשהשליטה הזאת נעשית לדרך חיים, אנחנו עלולים להחמיץ הזדמנויות רבות לפגוש את ד'.

אנחנו עלולים לנסות "לכבות" את המצב שנקלענו אליו, ובכך, אולי לאבד טובה רבה שהייתה צפונה בו.

בתחום המשפחה, לדוגמה, נערך מחקר שבו השתתפו זוגות רבים שהיו על סף גירושין והחליטו בכל זאת לתת זה לזו הזדמנות שנייה. כשבדקו את שביעות הרצון שלהם לאחר חמש שנים, התברר שרבים מאוד תיארו את היחסים כיחסי אהבה חמים. כמה אומללות נחסכה מהם ומילדיהם, בזכות העובדה שרגע לפני סף התהום, הם בחרו לעצור, להקשיב, להאט את הקצב, ולבסוף הם יכלו להפטיר – **"אכן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי"**, שהרי איש ואישה, אם זכו – שכינה ביניהם.

וכן היה דבר ד' בפי ישעיהו הנביא – **"יַעֲנֵן כִּי מֵאֵס הָעָם הַזֶּה אֶת מִי הַשִּׁלַּח הַהֲלָכִים לְאֵט"**, לעומת הזפזוף התמידי והשליפה המהירה שאופייניים לדורנו, לפעמים יש צורך בגישה אחרת לחלוטין – רוגע, שלוה, הקשבה, קצב איטי ומיצוי, כי **"לא ברעש ד' "** וגם לא באש, אלא בקול דממה דקה.